

PRACOVNÍ LIST A

John Steinbeck O myších a lidech

Výňatek z uměleckého textu

„Povídej mi zas jako jindy,“ loudil chytrácky Lennie.

„A co ti mám povídat?“

„O těch druhejch a o nás.“

George začal: „Takovej člověk, co chodí jako my po rančích, nemá žádnou rodinu. Nastřádá si pár šestáků a zas je rozfofruje. Je na tom světě jako kůl v plotě...“

„Ale s náma je to jiný!“ vykřikl blaženě Lennie. „Povídej teď nás.“

George chvíli mlčel. „Ale s náma je to jiný,“ začal potom.

„Protože...“

„Protože já mám tebe a...“

„A já zas tebe. My přece máme jeden druhýho, a tak se jeden stará o druhýho,“ rozjásal se Lennie.

Volným prostranstvím zavál lehký večerní vánek, listí zašelestilo a po zelené tůňce vypluly proti proudu větrné vlnky. A znovu se ozvalo volání mužských hlasů, tentokrát mnohem blíž než předtím.

George smekl klobouk. „Sundej si, Lennie, klobouk,“ vyzval ho vratkým hlasem. „Ten vzduch dělá dobře.“

Lennie sňal poslušně klobouk a položil ho před sebe na zem. Stín v údolí zmodral ještě víc, rychle přicházel večer. Po větru se k nim z houští donesly praskavé zvuky.

„Povídej, jaké to bude,“ žadonil Lennie.

George už chvíli poslouchal ony vzdálené zvuky. Na chvíli nabral schopnost jednat. „Koukej se, Lennie, přes řeku a já ti budu povídat, ty to budeš mít skoro před očima.“

Lennie otočil hlavu a zahleděl se přes tůňku a na zšeřující se svahy Gabilských hor.

„Budeme mít malé hospodářstvíčko,“ začal George. Sáh do zadní kapsy kalhot a vytáhl Carlsonovu lugerovku; odklapl pojistku a ruka i pistole ležely na zemi za Lennieho zády. Díval se na jeho zátylek, na místo, kde se páteř spojovala s lebkou. Od řeky ve směru proti proudu zavolal nějaký muž a jiný muž na to odpověděl.

„Tak dál!“ pobízela Lennie.

George zvedl pistoli a jeho ruka se chvěla; spustil zas ruku na zem.

Výňatek z neuměleckého textu

Poškození neuropsychického vývoje osob s mentální retardací s sebou přináší celou řadu zvláštností v jednotlivých složkách jejich osobnosti. Nejde o pouhé časové opoždění duševního vývoje, ale o strukturální vývojové změny. Vzhledem k heterogenitě skupiny osob s mentální retardací však nelze všechny změny vyčerpávajícím způsobem charakterizovat. Každý mentálně postižený je svébytný subjekt s charakteristickými osobnostními rysy. Přesto se najdou určité společné znaky, které jsou ovšem závislé na mnoha aspektech: druh a rozsah mentální retardace, zda jsou rovnoměrně postiženy všechny složky psychiky nebo jsou výrazněji postiženy některé funkce a duševní vývoj je nerovnoměrný aj.

Bajo, Vašek (1994), Valenta, Müller (2003, s. 39) zmiňují tyto znaky: zvýšenou závislost na rodičích, infantilnost, sugestibilitu a rigiditu v chování, nedostatky v osobní identifikaci a ve vývoji „já“, opoždění v psychosexuálním vývoji, nerovnováhu v aspiraci a výkonu, poruchy v interpersonálních vztazích a v komunikaci, malou přizpůsobivost sociálním požadavkům, citovou vzrušivost, zpomalenou chápavost, ulpívání na detailech, sníženou mechanickou a logickou paměť,

nedostatečnou slovní zásobu a neobratnost ve vyjadřování, impulzivitu, hyperaktivitu nebo zpomalené chování a řadu dalších projevů. Děti s mentálním postižením si často nedokážou odříci něco bezprostředně žádoucího ani kvůli věci mnohem zajímavější a důležitější, která je ale časově vzdálená. Citová a volní labilita, impulzivnost, obvykle také agresivita jsou projevy nezralé osobnosti. To vede často k bezmyšlenkovitým reakcím na vnější podněty.

(K. Rosecká, *Postoje společnosti k osobám s mentálním postižením, upraveno*)

STRUKTURA ÚSTNÍ ZKOUŠKY

kritérium	dílčí část	ověřované vědomosti a dovednosti
CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU	analýza uměleckého textu	I. část <ul style="list-style-type: none"> zasadit výňatek do kontextu díla; tvrzení zdůvodnit analyzovat situaci zachycenou ve výňatku analyzovat čas a prostor výňatku i celého díla
		II. část <ul style="list-style-type: none"> analyzovat vypravěče a způsob vyprávění charakterizovat postavy vystupující ve výňatku a jejich vzájemný vztah
		III. část <ul style="list-style-type: none"> charakterizovat jazykové prostředky a jejich funkci ve výňatku
	literárněhistorický kontext	<ul style="list-style-type: none"> zasadit Steinbeckovu tvorbu do kontextu světové literatury
CHARAKTERISTIKA NEUMĚLECKÉHO TEXTU	analýza neuměleckého textu	I. část <ul style="list-style-type: none"> postihnout souvislost mezi texty; najít pasáže, které lze vztáhnout k uměleckému textu charakterizovat pravděpodobného adresáta textu
		II. část <ul style="list-style-type: none"> určit funkční styl a dominantní slohový postup; tvrzení zdůvodnit charakterizovat jazykové prostředky a jejich funkci ve výňatku